

ÚSTAVNÝ SÚD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Hlavná 110, 042 65 Košice 1

P. O. Box E – 35

PREHEAD VYBRANÝCH ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

za obdobie VIII./2023
Senát II

Nález:

spisová značka	II. ÚS 36/2023
populárny názov	Námietka zaujatosti
sudca spravodajca	Luboš Szigeti
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	09.08.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 48 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 50 ods. 2 Charta základných práv Európskej únie čl. 47 Charta základných práv Európskej únie čl. 49 ods. 3 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 13 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 1 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 2 Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 3 písm. a Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 3 písm. b Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd čl. 6 ods. 3 písm. d Charta základných práv Európskej únie čl. 48 ods. 1 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 133 ods. 3 písm. b zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 73 ods. 3
analytická právna veta	Prísediaca sudkyňa, ktorá nebola sudcom – profesionálom a ktorá pred rozhodovaním vo veci sťažovateľa rozhodovala ako prísediaca sudkyňa aj vo veci ďalších obžalovaných o trestných činoch spolu súvisiacich, a to v rámci rozsudku o schválení dohody o vine a treste, v zmysle judikatúry ESLP mala byť bez ďalšieho vylúčená z konania a rozhodovania vo veci sťažovateľa.
skutkový stav a základné fakty	Rozsudkom okresného súdu z 27. februára 2020 bol sťažovateľ uznaný vinným zo spáchania obzvlášť závažného zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania alebo obchodovania s nimi. Rozsudkom krajského súdu z 24. júna 2020 bol rozsudok okresného súdu zrušený v celom rozsahu a sťažovateľ bol uznaný vinným zo stíhaného trestného činu (s určitou úpravou skutkového stavu) a bol mu uložený trest odňatia slobody v trvaní 16 rokov s maximálnym stupňom stráženia, trest prepadnutia majetku a ochranný dohľad v trvaní 3 rokov. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie. Sťažovateľ uplatnil námietku zaujatosti proti predsedovi senátu najvyššieho súdu JUDr. Bargelovi a členovi senátu JUDr. Klemaničovi. Z uznesenia najvyššieho súdu zo 14. septembra 2021 vyplýva, že ním bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľa.

	<p>Ústavnou sťažnosťou sťažovateľ namieta porušenie práva na nestranného sudcu z dôvodu, že na najvyššom súde v rámci dovolacieho konania rozhodovali zaujatí sudcovia JUDr. Klemanič a JUDr. Bargel, a tiež v dôsledku skutočnosti, že na okresnom súde bola členkou senátu prísediaca sudkyňa, ktorá ako prísediaca rozhodovala v súvisiacej veci (schválenie dohody o vine a treste) a teda malo dôjsť k porušeniu prezumpcie nevinoty.</p>
<p>z odôvodnenia</p>	<p>Za najzávažnejšiu námietku sťažovateľa (vzhľadom na jej potenciálne následky) treba považovať námietku nesprávneho zloženia senátu okresného súdu, v ktorom zasadala a o veci rozhodovala aj prísediaca sudkyňa, hoci vzhľadom na judikatúru EŠLP, ako aj Súdneho dvora mala byť podľa názoru sťažovateľa z konania a rozhodovania vylúčená pre zaujatosť, keďže predtým už (tiež ako prísediaca sudkyňa) rozhodovala vo veci iného obžalovaného (pôvodne obvineného za ten istý skutok), a to v rámci rozhodovania o schválení dohody o vine a treste. Malo tým dôjsť aj k porušeniu práva na prezumpciu nevinoty.</p> <p>Samotná skutočnosť, že sudca prvého stupňa už urobil predchádzajúce rozhodnutia týkajúce sa toho istého trestného činu, nemôže byť považovaná za takú, ktorá odôvodňuje obavy z jeho nestrannosti (Dragojević v. Chorvátsko). Rovnako samotná skutočnosť, že sudca už rozhodol o podobných, ale nesúvisiacich trestných obvineniach alebo že už súdil spoluobvineného v samostatnom trestnom konaní, sama osebe nepostačuje na spochybnenie nezaujatosti tohto sudcu v nasledujúcom konaní (Chodorkovskij a Lebedev v. Rusko).</p> <p>Pri skúmaní nestrannosti vnútroštátneho súdu treba zohľadniť, či sudca, ktorý sa zúčastnil oboch konaní, bol profesionálnym sudcom, ktorého možno považovať za pripravenejšieho ako laického sudcu alebo porotcu zbaviť sa skúseností a zistení z predchádzajúceho procesu (Chodorkovskij a Lebedev v. Rusko, Meng v. Nemecko).</p> <p>V rámci trestného konania začatého proti dvom osobám je prípustné, aby vnútroštátny súd najprv uznesením prijal vyhlásenie o vine prvej osoby pre trestné činy uvedené v obžalobe a údajne spáchané v spolupáchateľstve s druhou osobou, ktorá neurobila vyhlásenie o vine, a následne rozhodol po vykonaní dokazovania vzťahujúceho sa na skutky vyčítané tejto druhej osobe o jej vine pod podmienkou, že na jednej strane uvedenie druhej osoby ako spolupáchateľa údajne spáchaných trestných činov je nevyhnutné na kvalifikáciu právnej zodpovednosti osoby, ktorá urobila vyhlásenie o vine, a že na druhej strane v tom istom uznesení a/alebo obžalobe, na ktorú sa toto uvedené uznesenie odvoláva, sa jasne uvedie, že vina tejto druhej osoby nebola zákonným spôsobom preukázaná a bude predmetom samostatného vykonania dokazovania a rozhodnutia (uznesenie Súdneho dvora č. k. C-709/18 z 28. mája 2020).</p> <p>V rámci aplikácie už uvedených zásadných právnych východísk na daný prípad treba z pohľadu ústavného súdu dospieť k záveru, že námietka sťažovateľa smerujúca proti zloženiu senátu okresného súdu v súvislosti s osobou prísediacej sudkyne je dôvodná.</p> <p>Predovšetkým treba poznamenať, že sťažovateľ v podanom dovolaní v súvislosti s námietkou nesprávneho zloženia senátu okresného súdu výslovne poukazoval na stanovisko EŠLP vyplývajúce z jeho rozhodnutia vo veci Meng proti Nemecku, ako aj na stanovisko Súdneho dvora č. k. C-709/18 z 28. mája 2020. Najvyšší súd však napriek tomu sa touto konkrétne označenou argumentáciou nezaoberal, ba dokonca v podrobnom zhrnutí dôvodov podaného dovolania sa o nej ani nez zmienil. Nereflektoval na ňu ani vo vyjadreniach podaných ústavnému súdu. Už len táto skutočnosť sama osebe budí vážne pochybnosti o správnosti záverov najvyššieho súdu týkajúcich sa námietky nesprávneho zloženia senátu okresného súdu.</p> <p>Ústavný súd pri bližšom hodnotení námietky sťažovateľa konštatuje, že prísediaca sudkyňa, ktorá nebola sudcom – profesionálom a ktorá pred</p>

rozhodovaním vo veci sťažovateľa rozhodovala ako prísediaca sudkyňa aj vo veci ďalších obžalovaných o trestných činoch spolu súvisiacich, a to v rámci rozsudku o schválení dohody o vine a treste, v zmysle judikatúry ESĽP mala byť bez ďalšieho vylúčená z konania a rozhodovania vo veci sťažovateľa. Ako sa zdá, zároveň jej účasť v senáte okresného súdu vo veci sťažovateľa mohla byť aj porušením zásady prezumpcie nevinoty za podmienky, že v rozsudku okresného súdu o schválení dohody o vine a treste z 1. marca 2019 neboli uvedené konštatovania, na ktoré pre takéto prípady poukazuje Súdny dvor (pozri bod 38.17). Konečný záver v tomto smere ústavný súd nemohol urobiť, keďže rozsudok okresného súdu o schválení dohody o vine a treste č. k. 6 T 4/2019 z 1. marca 2019 nemal k dispozícii.

Sťažovateľ ďalej namieta porušenie práva na nestranného sudcu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 druhej vety charty aj v súvislosti s tým, že na najvyššom súde v rámci dovolacieho konania rozhodovali zaujatí sudcovia JUDr. Klemanič a JUDr. Bargel, hoci títo trpeli nedostatkom objektívnej nestrannosti. Konkrétne dôvody sťažovateľa vyplývajú z bodov 13 až 18. Námietka je založená na skutočnosti, že v minulosti sa obaja sudcovia zúčastnili rozhodovania v inej veci, v ktorej napokon ESĽP vyslovil záver o porušení práva sťažujúcej sa osoby (Mucha proti Slovensku). Pritom i tu išlo o problematiku posúdenia otázky obdobnej, akou bola otázka zaujatosti sudkyne. Objektívny pozorovateľ môže mať o nezaujatosti sudcov jasné pochybnosti. Otázka objektívnej nestrannosti sudcov je zvýraznená aj ich ďalším procesným postupom spočívajúcim v tom, že o námietke zaujatosti podanej proti nim vôbec nekonali, pričom takéto rozhodnutie prijal iba JUDr. Bargel ako predseda senátu, hoci mal o tom rozhodovať celý senát uznesením.

Vo vzťahu k sudcovi najvyššieho súdu JUDr. Klemaničovi malo byť právo sťažovateľa na zákonného sudcu porušené aj tým, že JUDr. Klemanič bol ustanovený za člena senátu najvyššieho súdu už po pridelení veci sťažovateľa, pričom sa tak stalo bez náhodného výberu alebo vopred stanoveného algoritmu, a to zmenou rozvrhu práce.

V súvislosti s námietkou objektívneho nedostatku nestrannosti JUDr. Bargela a JUDr. Klemaniča z dôvodu, že v rámci iného trestného konania rozhodovali a rozhodli v rozpore s právnym názorom ESĽP v otázke obdobnej, akou je posúdenie otázky nestrannosti a nezaujatosti sudkyne okresného súdu, ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd je vlastne toho názoru, že o takejto námietke ako námietke smerujúcej proti procesnému postupu nebolo potrebné rozhodovať. Z pohľadu ústavného súdu je v tejto súvislosti významné, že sťažovateľ záver, podľa ktorého vo vzťahu k JUDr. Bargelovi a JUDr. Klemaničovi bola námietka ich zaujatosti založená na ich procesnom postupe (rozhodli inak, ako podľa právneho názoru ESĽP rozhodnúť mali), v podanej ústavnej sťažnosti nenapáda, a teda netvrdí, že vyčítané pochybenie sudcov pri rozhodovaní netreba považovať za procesný postup v konaní.

Pokiaľ ide o to, že záver, podľa ktorého o námietke zaujatosti nie je potrebné rozhodovať, prijal iba predseda senátu JUDr. Bargel, ústavný súd v postupe predsedu senátu nevidí pochybenie, ktoré by mohlo byť z ústavnoprávneho pohľadu relevantné. Z § 32 ods. 6 Trestného poriadku možno vyvodiť, že k záveru o tom, že o námietke zaujatosti sa nebude konať z niektorého z dôvodov tu uvedených sa nedospieva formalizovaným postupom (teda prijatím uznesenia), ale tak, že stanovisko konajúceho súdu k námietke zaujatosti sa oznámi strane, ktorá námietku zaujatosti podala. Nemožno považovať pritom za pochybenie, keď takéto oznámenie sa realizuje prípisom predsedu senátu.

Sťažovateľ ďalej namieta, že JUDr. Klemanič sa nestal členom senátu náhodným výberom, ale administratívnym rozhodnutím spočívajúcim v určitej novelizácii rozvrhu práce najvyššieho súdu na rok 2021, ktorá bola prijatá až po tom, čo bola vec sťažovateľa náhodným výberom pridelená senátu, ktorý v tom čase mal podľa rozvrhu práce iné zloženie (JUDr. Klemanič jeho členom nebol, keďže

v tom čase ešte ani nebol sudcom najvyššieho súdu).

Sťažovateľ v tejto súvislosti zdôrazňuje princíp, podľa ktorého príslušný sudca má byť určený náhodným výberom, ktorý nemožno nahradiť administratívnym rozhodnutím vzťahujúcim sa na veci napadnuté pred jeho vydaním, teda so spätnou účinnosťou, pretože v takomto prípade o náhodný výber nejde. Z pohľadu sťažovateľa princíp náhodného výberu vyplývajúci zo zákona je nadradený rozvrhu práce ako norme nižšej právnej sily.

Z práva na spravodlivý proces vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (napr. Kraska v. Švajčiarsko).

Tým, že sa najvyšší súd uvedenou časťou námietky sťažovateľa nezaoberal a nevysporiadal sa s ňou, porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 druhej vety charty.

Podľa názoru ústavného súdu vzhľadom na uvedené skutočnosti argumentácia najvyššieho súdu sa vo vzťahu k tejto námietke nejaví ako dostačujúca, resp. úplná, hoci ide nepochybné o potenciálne relevantnú námietku.

Ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd sa s námietkou z už uvedeného pohľadu nevysporiadal, keďže nezaujal k jej podstate vecné stanovisko. Nevysvetlil, prečo by podľa jeho názoru malo byť možné realizovať zmenu v osobe zákonného sudcu (v osobe člena senátu) inak ako náhodným výberom, konkrétne novelizáciou rozvrhu práce, hoci práve táto otázka tvorila jadro námietky.

Bez toho, aby ústavný súd akokoľvek prejudikoval právny záver, ktorý prislúcha v rámci princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu vysloviť najprv najvyššiemu súdu, treba poznamenať, že ide vlastne o riešenie otázky, akým spôsobom má byť kreované zloženie senátov najvyššieho súdu, teda či sa tak má diať náhodným výberom alebo administratívnym postupom na základe rozvrhu práce. Kým pridelenie vecí senátu sa rieši náhodným výberom, tak zloženie jednotlivých senátov a prípadné zmeny v tomto zložení sa podľa názoru najvyššieho súdu majú riešiť administratívnym rozhodovaním (nie teda náhodným výberom).

Možno konštatovať, že i v tomto prípade došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 druhej vety charty.

K námietke porušenia práva na spravodlivé súdne konanie poskytnutím nezákonných výhod kľúčovému spolupracujúcemu obvinenému, ktorý v skutočnosti (v rozpore s tvrdením prokurátora) nie je v danej veci trestne stíhaný, preukázateľne sa svoju výpoveď učil, pričom v trestnej veci ďalšieho obžalovaného došlo k oslobodzujúcemu verdiktu práve s poukazom na nedôveryhodnosť obžalovaného, ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd v odôvodnení dovolacieho uznesenia, ale ani vo vyjadrení podpredsedníčky najvyššieho súdu adresovanom ústavnému súdu sa touto námietkou sťažovateľa nijako nezaoberala, hoci námietka sa javí ako potenciálne relevantná. I v tejto súvislosti preto je potrebné konštatovať porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 druhej vety charty.

Obdobná je situácia v súvislosti s námietkou sťažovateľa, podľa ktorej mu neboli sprístupnené všetky dôkazy z jeho tajného sledovania a z odposluchov, hoci sa ich sprístupnenia s poukazom na judikatúru ESLP dožadoval. Najvyšší súd nezaujal k tejto námietke žiadne stanovisko. I tu preto platí, že nevysporiadaním sa s námietkou došlo k porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl.

<p>47 druhej vety charty.</p> <p>Hoci sťažovateľ predložil v priebehu konania odborné vyjadrenie znalca na účely preukázania nedôveryhodnosti kľúčových svedkov a navrhol znalecké skúmanie dôveryhodnosti spolupracujúcich obvinených, všeobecné súdy neposkytli obhajobe súčinnosť potrebnú pre realizáciu znaleckého skúmania. Najvyšší súd k tejto námietke v dovolacom uznesení, ale ani v podaní ústavnému súdu nijaké stanovisko nezaujal, a teda s námietkou sa nijako nevysporiadal, hoci otázka práva svedka odmietnuť vypovedať postupom podľa § 130 Trestného poriadku, resp. postup v prípade prečítania odborného vyjadrenia znalca sa javia ako potenciálne relevantné. Aj tu preto došlo k porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 druhej vety charty.</p> <p>Ďalšia námietka sťažovateľa poukazuje na čl. 49 ods. 3 charty, podľa ktorého prísnosť trestov nesmie byť neprimeraná trestnému činu, čo podľa sťažovateľa má znamenať, že vnútroštátny súd sa môže odkloniť od vnútroštátnej úpravy z dôvodu jej neprimeranej prísnosti, pričom v tejto súvislosti sťažovateľ navrhoval krajskému súdu predloženie veci na posúdenie Súdnemu dvoru, čo sa však nestalo.</p> <p>Najvyšší súd nezaujal k námietke žiadne stanovisko.</p> <p>Vzhľadom na absenciu odpovede na námietku, ktorú treba považovať za potenciálne relevantnú, ústavný súd dospel k záveru o porušení čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 druhej vety charty.</p> <p>Napokon sťažovateľ namieta, že najvyšší súd nijako nereagoval na jeho námietky uplatnené v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku. Skutok vymedzený v obžalobe, resp. v rozsudkoch okresného súdu a krajského súdu by mohol byť maximálne pokračujúcim trestným činom, v dôsledku čoho bolo potrebné túto skutočnosť vymedziť najmä s dôrazom na ustálenie čiastkových skutkov pokračovacieho trestného činu, pričom pri každom čiastkovom útoku by mali byť identifikovaní obvinení, ktorí sa čiastkového skutku mali dopustiť, tak, aby bolo jasné, ktoré čiastkové útoky sa im kladú za vinu. Takéto vysvetlenie však všeobecné súdy sťažovateľovi neposkytli. Sťažovateľ namietal i nenaplnenie kvalifikačných znakov „po dlhší čas“ podľa § 138 písm. b) Trestného zákona, „spáchaný organizovanou skupinou“ podľa § 138 písm. i) Trestného zákona a „omamná látka v značnom rozsahu“ podľa § 172 ods. 3 písm. c) Trestného zákona, avšak žiadnu relevantnú odpoveď nedostal.</p> <p>Najvyšší súd sa k týmto námietkam nijako nevyjadril. I tu preto možno dospieť k záveru o porušení čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 druhej vety charty.</p> <p>Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k záveru, že dovolacím uznesením najvyššieho súdu č. k. 1 Tdo 48/2021 zo 14. septembra 2022 boli porušené základné práva sťažovateľa na súdnu ochranu, na zákonného sudcu a na prezumpciu nevinu podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 ústavy, jeho práva na spravodlivé súdne konanie a na prezumpciu nevinu podľa čl. 6 ods. 1 a 2 dohovoru, ako aj jeho práva na spravodlivé súdne konanie a na prezumpciu nevinu podľa čl. 47 druhej vety a čl. 48 ods. 1 charty (bod 1 výroku nálezu).</p> <p>Ústavný súd nálezom rozhodol, že uznesením najvyššieho súdu zo 14. septembra 2022 boli porušené základné práva sťažovateľa na súdnu ochranu, na zákonného sudcu a na prezumpciu nevinu podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 ústavy, jeho práva na spravodlivé súdne konanie a na prezumpciu nevinu podľa čl. 6 ods. 1 a 2 dohovoru, ako aj jeho práva na spravodlivé súdne konanie</p>

	a na prezumpciu nevinny podľa čl. 47 druhej vety a čl. 48 ods. 1 Charty.
použité odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESLP a iných súdov	
súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na zákonného sudcu súd-nestrannosť zaujatosť / predpojatosť-námietka zaujatosti súd-senát súd-prísediaci práva a slobody – právo na súdnu a inú právnu ochranu-právo na prezumpciu nevinny

spisová značka	II. ÚS 169/2023
populárny názov	Voľby do orgánov územnej samosprávy
sudca spravodajca	Luboš Szigeti
druh konania	konanie o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb
druh rozhodnutia a spôsob vybavenia	Nález - Nález
dátum rozhodnutia	09.08.2023
dotknuté články ústavy a medzinárodných zmlúv	Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 46 ods. 2 Ústava Slovenskej republiky čl. 30 ods. 1 Ústava Slovenskej republiky čl. 30 ods. 3 Ústava Slovenskej republiky čl. 30 ods. 4 Ústava Slovenskej republiky čl. 31 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov
analytická právna veta	Napriek spochybneniu tajnosti jedného uplatneného hlasu a vzhodeniu už voľčikou upraveného lístka do prenosnej schránky členkou komisie v rozpore s volebným zákonom nemožno ustáliť relevantné ovplyvnenie voľby jednotlivcov, pretože nik z nich ani len netvrdil, že uvedené vady mali akýkoľvek vplyv na ich volebné rozhodnutie a prejavenie vôle. Aj v takom prípade by však boli spochybnené len dva hlasy a rozdiel medzi kandidátmi bol osem hlasov. Uvedený zistený nedostatok teda nie je spôsobilý zvrátiť výsledok volieb a nie je možné na základe dvoch spochybnených hlasov bez ďalších skutkových tvrdení a dôkazov zovšeobecniť (vzťahnuť) zistenú vadu na všetky hlasy uplatnené pri voľbe do prenosnej volebnej schránky. Ani príbuzenský či podobný vzťah niektorej z vyslaných členiek nie je spôsobilý odôvodniť vyslovenie neplatnosti volieb.
skutkový stav a základné fakty	Dňa 29. októbra 2022 sa uskutočnili voľby do orgánov územnej samosprávy – voľby starostu obce Hromoš. Neúspešný kandidát s druhým najvyšším počtom získaných hlasov podal 9. novembra 2022 správnu žalobu o preskúmanie ústavnosti a zákonnosti volieb podľa § 312a Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“), v ktorej napadol voľby starostu obce ako celok a namietal i) spôsob a priebeh hlasovania do prenosnej volebnej schránky, ii) porušenie moratória a iii) účasť kandidáta (sťažovateľa) vo volebnej miestnosti počas prebiehajúcich volieb a pri sčítavaní hlasov. Najvyšší správny súd napadnutým rozsudkom vyhlásil napadnuté voľby starostu obce za neplatné podľa § 312j ods. 2 SSP. Predmetom konania pred ústavným súdom je namietané porušenie ústavného volebného práva vyhláseného víťazného kandidáta na starostu obce (sťažovateľ) rozsudkom najvyššieho správneho súdu.
z odôvodnenia	K ústavnej udržateľnosti napadnutého rozsudku:

Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľa o takom posúdení žalobcom namietaných volebných väd v konaní pred najvyšším správny súdom, ktoré nezohľadňuje doterajšiu štandardnú judikatúru ústavného súdu, pretože intenzita zistených volebných väd nie je spôsobilá spochybniť výsledky volieb. Nedôvodným vyhlásením volieb starostu za neplatné došlo podľa názoru sťažovateľa k ústavne neakceptovateľnému porušeniu jeho základných práv (ako úspešného kandidáta na starostu) podľa čl. 30 v spojení s čl. 31 ústavy, ako aj jeho práva podľa čl. 46 ústavy na súdnu ochranu.

Najvyšší správny súd vzhliadol hrubé a opakované porušenie volebného zákona a ústavy v troch zistených volebných vadách: i) realizácia volebného aktu do prenosnej volebnej schránky porušujúca tajnosť voľby, ako aj výber členov okrskovej volebnej komisie sprevádzajúcich prenosnú volebnú schránku, ii) porušenie volebného moratória vyhlásením starostu (sťažovateľa) do obecného rozhlasu o povinnosti rešpektovať moratórium jeden deň pred voľbami a iii) neprípustná prítomnosť sťažovateľa vo volebnej miestnosti počas priebehu volieb a počas zisťovania výsledkov.

Vychádzajúc z popísaných skutkových zistení najvyššieho správneho súdu a jeho hodnotenia ich závažnosti, rozsahu ústavnej sťažnosti a doterajšej ustálenej judikatúry, ústavný súd konštatuje nedostatok odôvodnenia napadnutého rozsudku, z ktorého nevyplýva konkrétny dopad zistených nedostatkov na výsledok volieb, najmä nie je zrejmé, z akých dôvodov považoval najvyšší správny súd za sporné aj tie hlasovacie lístky, ktoré v priebehu konania neboli nijakým spôsobom spochybnené.

S poukazom na citovanú ustálenú judikatúru vo volebných veciach ústavný súd k jednotlivým volebným vadám stručne uvádza, že okrsková volebná komisia, ako aj okresná volebná komisia sú orgánom verejnej moci. Všetky nimi zistené nedostatky volebného procesu a sčítania hlasov majú byť obsahom zápisnice o priebehu volieb. Uvedená povinnosť je zodpovednosťou jednotlivých členov a predsedu volebnej komisie. V predmetnej veci všetci členovia okrskovej volebnej komisie č. 1 okrem jednej členky podpísali zápisnicu bez pripomienok a vytýkaných nedostatkov. Jedinou námietkou uplatnenou členkou volebnej komisie, ktorá zároveň viedla k jej odmietnutiu podpisu a bola zápisnične zachytená, je prítomnosť sťažovateľa vo volebnej miestnosti v priebehu volieb a pri sčítaní hlasov. Žiadna námietka nesmerovala k vyslaným členkám s prenosnou urnou. V priebehu volebného dňa skontrolovali priebeh volieb členovia okresnej volebnej komisie, ktorí boli zo strany okrskovej volebnej komisie uistení o bezproblémovom priebehu volieb. V konaní bol zistený nesúhlas jednej členky s osobami vyslanými s prenosnou urnou, ktorý by sám osebe vzhľadom na celkový počet členov okrskovej volebnej komisie nebol spôsobilý zvrátiť rozhodnutie komisie ako celku. Napriek spochybneniu tajnosti jedného uplatneného hlasu a vrhodeniu už voličkou upraveného lístka do prenosnej schránky členkou komisie v rozpore s volebným zákonom nemožno ustáliť relevantné ovplyvnenie voľby jednotlivcov, pretože nik z nich ani len netvrdil, že uvedené vady mali akýkoľvek vplyv na ich volebné rozhodnutie a prejavenie vôle. Aj v takom prípade by však boli spochybnené len dva hlasy a rozdiel medzi kandidátmi bol osem hlasov. Uvedený zistený nedostatok teda nie je spôsobilý zvrátiť výsledok volieb a nie je možné na základe dvoch spochybnených hlasov bez ďalších skutkových tvrdení a dôkazov zovšeobecniť (vztiahnuť) zistenú vadu na všetky hlasy uplatnené pri voľbe do prenosnej volebnej schránky. V tejto súvislosti úplne absentujú dôvody prijatej generalizácie. Ani príbuzenský či podobný vzťah niektorej z vyslaných členiek nie je spôsobilý odôvodniť vyslovenie neplatnosti volieb. Uvedené posúdenie jednotlivých aspektov vytknutej volebnej vady a faktorov ovplyvňujúcich hodnotenie jej intenzity vyplýva z aplikácie už ustálenej citovanej judikatúry vo volebných veciach, na ktorú najvyšší správny súd neprihliadol alebo ju neaplikoval primerane bez relevantného zdôvodnenia.

K volebnej vade porušenia moratória ústavný súd dodáva, že pri hodnotení intenzity tejto vady je nevyhnuté prihliadnuť k účelu volebnej kampane, ktorá je

v čase moratória zakázaná a ktorej podstata tkvie v snahe aktívne ovplyvniť voliča poskytnutím náhlych informácií, ktoré majú byť kandidátovi na prospech, prípadne v neprospech protikandidáta. Presné znenie vyhlásenia v obecnom rozhlase sa napriek vykonanému dokazovaniu (z dôvodu rozporov v tvrdeniach svedkov o jeho znení) nepodarilo v konaní zistiť. Vo svojej podstate išlo o výzvu občanom alebo kandidátom, aby neporušovali volebné moratórium rozširovaním letákov s upozornením o následnom podaní trestného oznámenia, teda o pripomenutie zákazu a zákonných dôsledkov jeho porušenia. Nejde o informáciu, ktorá by nejakým spôsobom zlepšovala obraz sťažovateľa v očiach voliča, teda nespĺňa podstatu volebnej kampane, ktorá je počas moratória zakázaná, a to poskytnutie novej náhlej informácie v prospech jedného kandidáta tesne pred voľbou, na ktorú už nie je možné reagovať zo strany protikandidátov. Na základe uvedeného možno mať za diskutabilné už len to, či išlo o aktivitu zakázanú volebným zákonom. Akceptujúc zásadu voľného hodnotenia dôkazov najvyšším správnym súdom, ústavný súd však dodáva, že aj v prípade zaujatia stanoviska o zakázanej aktivite nie je ústavne akceptovateľné dospieť k záveru o neplatnosti volieb na základe skutkových domnienok a teoretických konštrukcií o možnom dopade na výsledok volieb (v tomto prípade o zmene voličských rozhodnutí v súvislosti s obavou o trestné stíhanie preferovaného kandidáta), pretože takéto domnienky nie sú ničím podložené, sú hypotetické a priamosť príčinnej súvislosti s výsledkom volieb sa javí ako sporná. V hodnotení tejto volebnej vady a jej reálneho dopadu na výsledok volieb poskytnutom najvyšším správnym súdom v rámci odôvodnenia napadnutého rozsudku preto ústavný súd vzhliadol ústavne neakceptovateľnú arbitrárnosť.

Prítomnosťou sťažovateľa vo volebnej miestnosti v priebehu volieb bez väčších pochybností došlo k porušeniu volebného zákona. V tejto súvislosti bola námietka riadne zaprotokolovaná v zápisnici a bola dôvodom odmietnutia podpisu jednej členky komisie. Aj z vykonaného dokazovania vyplýva, že ide o volebnú vadu preukázanú v konaní. Základnou zásadou hodnotenia intenzity volebnej vady vo volebnom súdnictve je však dopad zisteného rozporu so zákonom na volebný výsledok. Najvyšším správnym súdom popísaný skutkový stav veci dokladá, že sťažovateľ počas svojej prítomnosti vo volebnej miestnosti (zohľadniac aj prítomnosť počas hlasovania aj počas sčítania hlasov) zasiahol do výkonu funkcie okrskovej volebnej komisie iba raz, a to požiadanim o prepočítanie hlasov z dôvodu námietok členky volebnej komisie. Nabádal tak na postup smerujúci k overeniu zisteného výsledku komisiou, sám lístkami nemanipuloval, ani ich nesčítaval a k prepočítaniu členmi komisie došlo v konečnom dôsledku až z rozhodnutia predsedníčky okrskovej volebnej komisie. Išlo jednoznačne o konanie nedovolené, avšak bez akéhokoľvek reálneho dopadu na výsledok volieb.

V súhrne ústavný súd predbežne ustálil, že zistené volebné vady svojou intenzitou nie sú spôsobilé vzbudiť pochybnosti o tom, že výsledky volieb odrážajú prejavenu skutočnú vôľu voličov a že v napadnutom konaní nebol relevantným spôsobom spochybnený taký počet hlasov, ktorý by mohol zvrátiť už vyhlásené výsledky volieb.

K namietanému porušeniu označených základných práv sťažovateľa:

Ústavný súd, aplikujúc skôr citované základné zásady volebného súdnictva a ustálenú judikatúru vo volebných veciach, zistil taký nedostatok dôvodov napadnutého rozsudku v súvislosti s hodnotením podstatných okolností veci, ako je napr. intenzita zistených volebných vád a ich nesprávne právne posúdenie, ktoré sú zároveň spôsobilé ústavne neakceptovateľným spôsobom negatívne zasiahnuť sťažovateľove označené základné práva, a preto sa v ďalšom zamerail na rozsah pnutia vyhlásenia volieb za neplatné so sťažovateľom označenými základnými právami.

Ústavná úprava čl. 31 je zakotvením ústavného princípu, ktorý je adresovaný zákonodarcovi a orgánom verejnej moci aplikujúcim volebné právo, negarantuje

	<p>konkrétne subjektívne ústavné právo jednotlivcovi. Preto jeho porušenie prichádza v úvahu v tomto type konania pred ústavným súdom len v spojitosti so zásahom do iného ústavného práva sťažovateľa, a to zvolením ústavne neakceptovateľného výkladu volebného práva všeobecným súdom.</p> <p>Sťažovateľom označené subjektívne právo podľa čl. 30 ods. 3 ústavy určuje základné kvality aktívneho volebného práva (práva voliť), k čomu sťažovateľova sťažostná argumentácia ani nesmeruje. Pre dosiahnutie účelu pasívneho volebného práva (práva byť volený) je aj podmienka priamosti voľby irelevantná. Právne významné pre pasívne volebné právo je len to, aby jeho uplatnenie bolo dostupné za rovnakých podmienok, čo je obsahom základného práva upraveného čl. 30 ods. 4 ústavy.</p> <p>Sťažovateľom namietané porušenie čl. 46 ods. 2 ústavy, ktoré je cestou k súdnej ochrane v oblasti verejnoprávnych vzťahov reprezentujúcich výkonnú zložku moci, nevykazuje znaky jeho relevantnej aplikácie v preskúmvanej veci. Jednotlivé záruky práva na súdnu ochranu ako takú sú vo všeobecnosti predmetom úpravy čl. 46 ods. 1 ústavy.</p> <p>Z uvedených dôvodov dospel ústavný súd k záveru o nedôvodnom namietaní porušenia čl. 30 ods. 3 ústavy a čl. 46 ods. 2 ústavy napadnutým rozsudkom najvyššieho správneho súdu a v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovet (bod 4 výroku nálezu).</p> <p>Základné právo upravené čl. 30 ods. 1 ústavy nemožno stotožniť s aktívnym a pasívnym volebným právom, pretože túto množinu svojím účelom presahuje. Ide o jedno zo základných politických práv jednotlivca v demokratickej spoločnosti. Pod správou vecí verejných je potrebné rozumieť účasť jednotlivca na politickom živote štátu, správe štátu a správe verejných vecí v obciach a vyšších územných celkoch (m. m. II. ÚS 9/00 z 19. apríla 2000). Obsah základného práva na prístup k voleným a iným verejným funkciám podľa čl. 30 ods. 4 ústavy pozostáva zo všeobecnej ochrany prístupu ku všetkým voleným funkciám a z osobitnej ochrany pasívneho volebného práva. Ústavný princíp zakotvený v čl. 31 ústavy (vo vzťahu k súdnej moci, pozn.) požaduje taký výklad a aplikáciu právnej úpravy politických práv zakotvených čl. 30 ústavy, ktorý umožňuje a napomáha slobodnej súťaži politických síl v demokratickej spoločnosti, ktorá sa zaručuje nielen medzi jednotlivými politickými stranami a v ich vnútri, ale aj medzi všetkými občanmi, ktorí uplatňujú právo na prístup k volenej funkcii (m. m. PL. ÚS 15/1998 z 11. marca 1999). Ustanovenia ústavy upravujúce politické práva treba vykladať spôsobom, ktorý zabezpečí ich praktickú a efektívnu ochranu.</p> <p>Ústavný súd konštatuje, že najvyšší správny súd zvoleným výkladom a aplikáciou volebného zákona, arbitrárnym posúdením intenzity zistených volebných vád a neodôvodneným odklonom od doterajšej ustálenej judikatúry vo volebných veciach, ktoré vyústili do vyhlásenia neplatnosti volieb, porušil základné právo sťažovateľa (ktorý bol autoritatívne vyhlásený za kandidáta s najvyšším počtom získaných platných voličských hlasov) zúčastňovať sa na správe vecí verejných podľa čl. 30 ods. 1 ústavy a jeho základné právo na prístup k voleným funkciám za rovnakých podmienok podľa čl. 30 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 31 ústavy, ako aj jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (výrok 1 nálezu).</p> <p>Ústavný súd nálehom rozhodol, že rozsudkom najvyššieho správneho súdu z 12. januára 2023 boli porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 30 ods. 1 a 4 v spojení s čl. 31 a základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.</p>
<p>použitie odkazy na relevantnú judikatúru ústavného súdu, ESLP a iných súdov</p>	

súvisiace právne predpisy	
klúčové slová	volebné právo-pasívne volebná komisia-okrsková voľby-voľby do orgánov obcí a miest voľby-volebné moratórium voľby-neplatnosť správne súdnictvo-volebné súdnictvo

Spracovalo Analytické oddelenie Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky

Upozornenie :

Prehľad vybraných rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „prehľad“) je neoficiálnym dokumentom, ktorý slúži výlučne na informovanie o rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Prehľad zostavuje Analytické oddelenie Odboru súdnych poradcov a súdnej agendy Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky z rozhodnutí ústavného súdu, písomne vyhotovených a odoslaných účastníkom konania v danom období. Prehľad nezaväzuje ústavný súd a nenahrádza jednotlivé rozhodnutia ústavného súdu, z ktorých bol zostavený.